



## Varför Svenskbygden är fattig.

Påståendet att Estlands svenskbygd är fattig kommer kanske för många som en överraskning. När jag är mätt, och har ett hus att bo i samt en bit jord att arbeta så kan jag väl inte kallas fattig. Nej, det vore kanske orätt att påstå, men saken är i alla fall den, att påståendet har sitt berättigande. Undantag finnas givetvis, men det är icke undantagen jag här närmare vill beröra utan förhållandena i allmänhet.

När vi veta, att det finns platser i världen där avkastningen från jorden är så riklig, att man icke vet var man skall få avsättning för allt den ger, måste man verkligen avundas dessa människor. För många familjer i svenskbygden tog rågen, som är huvudfödoämnet, slut redan efter jul och man är hänvisad att köpa resten, tills det blir ny skörd igen. Detta inte alltid därför att jorden ger för litet, utan ofta därför att det är för lite jord. Sanningen är den, att svenskbygden, och i synnerhet då Wormsi är överbefolkad. När man är tvungen, att med familjen, eller familjerna, som hemmanen vanligtvis består av, hela sommaren och året om arbeta för att få ihop nätt och jämt så mycket, att man har löda för vintern, och ingenting blir över till salu, så att man kunde få kontanter till de nödvändigaste utgifterna, förstår man, att det inte kan

vara annat än fattigdom. Det finnes som sagt för lite jord. Men därför är den också eftersträvad av alla. Man kan i årtal hålla på och träta om ett litet jordstykke, och får man det äntligen, då är det för litet, det föder inte sin man. Och ett är visst: sådant förhållandet nu är, tar det ett slut med förskräckelse. Tidigare ha hemmanen vanligtvis gått i arv till äldste sonen på gården. Syskonen, ifall sådana fanns, ha då stannat på gården eller sökt sig något annat.

Gården fick vara odelad. Men hur är det nu? Finnes det fem syskon, så delas gården i fem delar, var och en får sin del, och var och en blir självständig jordbrukare. Alltså, den gård, som förr med nöd födde två hästar, fyra kor o. s. v. måste nu föda fem hästar och minst fem eller tio kor. Och följden blir att bonden efter jul måste börja köpa åt sig själv och husdjuren föda, fastän han är jordbrukare. Själv har han hela sommaren gått där och stretat och knogat och ingenting kunnat förtjäna. Nu på vintern måste han dock köpa födan. Och för vad skall

(Forts sid. 2)

## Karl XII minne hugfästes vid Narva

Kronprinsen i spetsen för i dagarna utfärdat upprop.

I den svenska pressen har ingått ett upprop för insamling av medel till uppförande av ett monument till minne av Karl XII seger vid Narva den 20 november 1700.

Myndigheterna i Estland ha också förklarat sig med glädje vilja motta ett svenskt minnesmärke vid Narva, och bland förespråkarna för monumentet märkes minister E. Virgo, som bl. a. är skattmästare i Estnisk-svenska föreningen i Tallinn.

Monumentet skall bli en avgjutning i brons av det nordöstra lejonet på Stockholms slottsbacke. Modellen till detta gjordes av Bernhard Fouquet samma år som slaget vid Narva ägde rum. Sockeln till monumentet blir av svensk granit och har utformats av professor Ragnar Östberg. På ena sidan

kommer att stå "C. XII Anno 1700", och på den andra "Suecia Memor", "Anno 1936". Höjden blir omkring 6 meter. Troligen kommer monumentet att resas på den plats där Karl XII gav sin anfallsorder, men för att slutgiltigt bestämma platsen kommer en deputation från den kommitté som åtagit sig arbetet att resa till Estland för studier på ort och ställe.

Uppropet för insamlingen, som redan utsänts till bortåt 5000 personer, är undertecknat av bl. a. kronprinsen, prinsarna Gustav Adolf och Carl, riksdagens talmän samt statsråden Engberg och Vennerström. Den kommitté som åtagit sig arbetet för saken består av greve Folke Bernadotte, ordförande, riksantikvarie S. Curman, vice ordförande, generalkonsuln för Estland I. Fagraeus.

## Rikssvenskt prästbesök.

Kyrkoherde Carl Norborg på predikoresa.

Våra estlandssvenska församlingar få under den närmaste framtiden glädja sig åt ett välkommet besök från Sverige. Det är denna gång kyrkoherde Carl Norborg från Foss i Bohuslän, som blir estlandssvenskarnas gäst. Kyrkoherde Norborg kommer till Tallinn från Finland den 21 mars och stannar i Estland två veckor. Tiden kommer uteslutande att användas till predikoresor. Midfastosöndagen den 22 mars predikar kyrkoherde Norborg vid högmässan i Svenska kyrkan i Tallinn. Redan måndagen den 23 går emellertid färden vidare till Wormsö, där ett flertal möten hållas den 23—27 mars, varjämte kyrkoherde Norborg predikar vid högmässan i Wormsö kyrka Marie Bebedelsedag (d. 25 mars). Den 28 mars—1 april ägnar sig kyrkoherde Norborg helt och hållet åt Noarootsi och Rikholdi. Dessutom kommer kyrkoherde

## Kultur och ekonomi.

Fattigdom och en högt stående kultur passa lika litet tillsammans som förmögenhet och okunnighet.

I den mån en människa tillägnar sig kultur och bildning, i samma mån ökas också hen-

Norborg även att hålla ett historiskt-kyrkligt föredrag vid Svenska gymnasiet i Haapsalu samt medverka vid en samlingsafton i Tallinn, antagligen den 2 april. Närmare uppgifter om tider och platser komma senare att meddelas i Kustben.

Kyrkoherde Carl Norborg är född i Göteborg år 1887. Han prästvigdes år 1911 och innehade sedan olika prästerliga befattningar i hemlandet. År 1924 blev han kyrkoherde i Foss. Kyrkoherde Norborg har i Sverige gjort sig känd som förkunnare av ett enkelt och klart Guds ord, god talare och folklig predikant.

nes levnadsanspråk och ekonomiska fordringar. En kulturellt lågt stående individ kan finna sig mycket väl i ett litet, mörkt, ostädat och unket bostadsrum, och vilan på halmen i hörnet av kojans kan kännas honom ljuvare än prinsens i slottet. En kulturellt lågt stående rör sig även ogenerad och finner sig väl i trasig och smutsig klädsel, är nöjd med den enklaste och uslaste kost o. s. v. däremot skulle en kultiverad och högt bildad människa rent av pinas till döds i sådana usla förhållanden.

När man därför vill förbättra och höja ett folks kultur, så måste också förutsättningarna finnas för förbättrandet av samma folks ekonomi. Då den kulturella utvecklingen gör sådana jättesprång framåt, såsom fallet varit i Eesti under självständighetstiden, hinner ej alltid den ekonomiska utveckling-

(Eorts sid. 3)

## Varför Svensk . . .

han köpa? Här ha vi också en förklaring till det förhållande och den förebråelse, som ibland kommer Wormsö-männen till del, att de äro lata och att kvinnorna få göra det tunga arbetet ute på åkern. I sådant fall är mannen troligen ute och arbetar på annat håll, just för att skaffa de kontanter, som behövas för att det hela skall gå ihop. Det enda botemedlet man här kunde tillråda vore: att det på intet sätt tillätes att bondgårdarna styckades i en mängd lösmansställen, och att så många, som kunna få arbete på annat håll, taga det samt att, om man är ägare till några tunnland jord så mycket att man kan få plats för en stuga, man icke binder sig därvid med detsamma därigenom att man gifter sig och bildar eget hem. Först bör man nyktert tänka efter: kan jag föda min familj på denna jordbit? Kan jag få något över till salu, eller hur skall jag kunna skaffa pengar till de utgifter, skatter och annat, som jag som medborgare är skyldig att betala?

Kärlek till hem och hembygd är nog bra, men den får icke taga sig sådana uttryck, att de som ha möjlighet att förtjäna någonting borta icke begagna sig därav. Den estlandssvenska ungdomen borde taga exempel av den svenska. Trots att hemmet kunde ha mat och rum för de unga, borde viljan att klara sig själv eller att hjälpa till att förbättra hemmets ekonomi tvinga dem att söka arbete utom hemmen.

En väsentlig orsak till den rådande knappheten på allting är också enligt min mening att i många gårdar saknas husbonde. I hemmet finnes fadern, som är omkring 60 år samt hans hustru. Äldste sonen är gift och har familj och bor kvar i hemmet. Med yngre sonen är det kanske på samma sätt. Därtill finnes någon dotter, som icke har utsikt att bli gift. Fadern tycker, att han är gammal, och vill icke styra och ställa mera. Sönerna skulle göra det, men veta icke vem som till sist skall bli ägare av gården. Fadern vill icke dela gården, ty då får han svälta, om han blir utan del, och själv

orkar han icke arbeta. Husen förfalla, och man väntar på att det skall „bli slag i saken“. — Nej, redan tidigt skulle bestämmas, i samråd med de övriga syskonen, vem som får gården. De övriga skulle ha rätt att bo kvar, ifall de önska. Eljest skulle det göras klart för dem, att de måste skaffa sig något annat, kanske lära sig ett yrke, som föder dem.

Mången kanske invänder mot detta och säger, att när jag har rätt enligt lag att få min del, varför skall jag skänka bort den? Alla äro vi ju fars barn. Den invändningen är nog riktig, men man måste för sin egen och samhällets skull låta sådant tänkesätt bortfalla. Naturligtvis vill ingen av oss vara fattig. Men vi bli alla fattiga, om vi fortsätta på detta sätt.

Dessa förhållanden och några till är det som gör tillvaron dyster ibland ute i Svenskbygden. Men kunde man få folk att handla litet mera med ansvar för efterkommande och framtiden, skulle livet i dessa bygder säkerligen med tiden gestalta sig annorlunda.

Fridolin.

**Kultur och . . .**

en hålla jämna steg med den kulturella. Så danas ett folk, vars högre existensminimum ej tillfredsställes av de otillräckliga tillgångarna.

Varje fader och moder såge gärna, att deras barn finge livet lättare och skönare än vad de själva haft det. I kampen för tillvaron segrar den, som är bättre utrustad för livet, har större och gedignare kunskaper och färdigheter. Det är därför helt naturligt, att föräldrar göra allt vad de kunna för att få sina barn „skolade“. Vår stat har också gjort det högsta möjliga. Alla, som ha lust och begåvning, finna möjlighet att tillägna sig högre bildning. Även vår fåtaliga svenska folkstam har fått sitt egna svenska gymnasium, vilket med tacksamhet bör anmärkas.

Vårt land är ett jordbruksland och vårt folk ett övervägande jordbrukande folk. I välordnade bärande bondhemman ligger vårt lands och vårt folks tryggade framtid, ej minst svenska folkets.

Jorden ha vi, den ligger där obrukad. Den ligger och väntar på hjärnor och ögon, som skola begripa och se vad den vändas av. Att den vändas av överflödigt yt – och grundvatten, som medelst diken skall avledas, att den vändas av buskar och mossor, som böra bortskaffas med hacka och spade, plog och harv. Ja, jorden den har fått vänta på rödjande armar i hundratals år! Männe den skall behöva vänta länge ännu?

Vem skall ta hand om jorden, vem skall ordna bondhemmanen så, att de bli rika, sköna och efterlängtade hem för såväl unga som gamla? Jo, det skola den kunnige husbonden och den skickliga husmodern med förenade kunskaper och enad energi göra. Beklagligt nog ha vi ännu allt för få sådana husbönder och husmödrar, som vågat trotsa de gamla traditionerna och taga itu med nydaningsarbetet.

Men vi svenskar äro nog lyckligt lottade i det hänseendet, emedan vi äga vår

folkhög- och lantmannaskola. Det är den, som uppfostrar och förbereder de unga män och kvinnor, vilka jorden och bondhemmanen vänta på. Det är den, som skall ge ungdomarna denna entusiasm och denna trollkonst, som fordras för att kunna göra bondelivet skönt och rikt samt svenska folket härute till värdiga svenskar och till dugliga, nyttiga och bärkraftiga medborgare inom fosterlandet Eesti.

Vi böra bara rätt förstå vår skola och de svårigheter den haft och ännu har att kämpa med. Vi böra en gång för alla komma till den övertygelsen att den är vårt folks livskälla, hjärteartär. Här skolas ej fina herrar och damer, hågade att sitta korsbenta i lokaler med cigarettstump i mungipan och flina åt fingrar, vilka lukta efter gödsel eller kospene. Nej, här ställes arbetshågen och „gödsellukten“ i högsätet. Förströelser och nöjen vankas i den mån glädjen över lyckade företag, arbetsglädjen, inbjuder därtill. Tänk bara hur galet, om vi fortfarande ginge och försökte ställa krokben för den egna skolan och tyckte det vara roligt, om något företag där, i stället för att lyckas väl, skulle misslyckas! Ledningen av skolan är nu i kunig och energisk hand igen, men en rektor kan ej ensam skapa allt av intet. I en sådan tröstlös ställning behövs såväl moraliskt och ekonomiskt stöd.

Vore det ej alla svenska ungdomars skyldighet och heliga plikt, att efter bästa förmåga stödja skolan? Främst de, som vistats vid skolan och fått del av de ovärdeliga skatter den utdelar, och så alla de, som i framtiden ämna vistas där och även de, som själva ej ha utsikter till att kunna få lära sig allt det goda och nyttiga vid skolan men vilkas barn i framtiden skola komma dit för att få den uppfostran skolan ger, de alla böra ena sig till en enig skolans skyddskår.

Pennningar är det ont om och en insamling av sådana skulle kanske ej ge mycket. Men hur skulle det vara om ungdomarna åtog sig, att var och en göra 1—2 dagsverken till sko-

**Hembygden.****Svensk konfirmationsundervisning i Vihterpalu.**

På omkring 35 år har det icke förekommit svensk konfirmationsundervisning i Risti församling. Den tyske präst, som vid den tiden tillträdde kyrkoherdebefattningen, ansåg det vara alltför besvärligt att lära sig svenska, varför från den tiden de svenska barnen erhållit konfirmationsundervisning på estniska. Då det innevarande år finnes ett ovanligt stort antal svenska barn i konfirmationsåldern i Vihterpalu ha khde Danell och pastorsdiak. Isacson lovat att gemensamt åtaga sig konfirmationsundervisning i Aliklep. Kyrkoherde Valdmaa i Risti har härtill välvilligt beviljat tillstånd.

**Ruhnu säljgare i fara?**

Torsdagmorgon började isen driva vid Ruhnu. En kraftig ONO låg på. Över 100 säljgare äro ute från öarna Ruhnu och Kihnu och fara föreligger att dessa hamnat på den drivande isen.

---

*Bliv medlem i S.O.V.  
och prenumerera på  
KUSTBON*

---

lan under sommarens lopp? Rektorn skulle nog förstå att använda denna arbetskraft till höjande och förbättrande av skolans jordbruk och skolans ekonomi i dess helhet. Finna ungdomarna det för rimligt? Jag för min del skulle nog göra några dagsverken. Vore bra om även andra ville låta höra sina meningar i den saken.

Folkhög- och lantmannaskolan är den mest passande skoltypen för våra bondungdomar. Här få de materiell och kulturell utbildning och utveckling i jämna proportioner. Ungdomarna tilldelas ej mera kultur än vad de var och en i sina hem och i livet orkar med. Efter de kulturella behoven äro de i stånd att ordna även sin ekonomi, så att livet blir harmoniskt och folket nöjt och lyckligt. R. Timmerman.

**Rikholdi.**

Våren börjar göra sitt inträde. Här och där ha de senaste vackra marsdagarna framlockat bara fläckar på landsvägen. Skogskörslorna äro också till största delen undanstökade. De sista veckorna ha stocklass dagarna igenom vandrat från Dyrhamnskogen upp till sägen på Grenkull. En stor del av bakveldshästarna ha fått spänna ordentligt på musklerna, men deras husbönder ha i gengäld stoppat in en vacker slant i sin plånbok. Nu är skogsavverkningen i nämnda trakt för den här gången avslutad. Andra arbeten träda i stället. En och annan har redan varit sysselsatt vid havsstranden för att göra i ordning båtarna, vilka en del under de starka nordväststormarna varit "i slagsmål" med varandra.

För några dagar sedan besöktes skolorna av t. f. distriktsläkaren dr. Fröken A. Joanson. Eleverna hade denna gång glädjen att bli tilltalade på svenska av läkaren. Doktor Joanson var också kallad på sjukbesök ute i gårdarna.

**Noarootsi.**

Det ihärdiga tövädret har gjort slut på de praktfulla vintertvägarna. Nu är det redan besvärligt att få fram ved och hö från skogen, men det är ännu besvärligare att få det fram till närmaste stad Haapsalu för dem som icke varit påpassliga nog att i rättan tid avyttra det lilla som fanns till salu. Landsvägarna äro på många ställen bara och man tycker synd om de stackars hästarna som nu skola plågas med tunga lass, ofta nog för att husbonden icke ordnat sina körslor under tiden vägarna voro goda.

**50 år**

fyllde tisdagen den 10 mars änkefru Alfrida Katarina Mattsson, född Holm. Fru Mattsson, som är född på Naissaar men numera bosatt i Tallinn, uppvaktades på födelsedagen av anhöriga samt ett stort antal släktingar och vänner. Äldste sonen, som är styrman, hade sänt en hälsning från Bordeaux i Frankrike. På aftonen voro ett 40-tal gäster inbjudna i fru Mattssons hem.

**Utlandet.****Krisen i Europa.**

Sedan tyskarna besatte Rhenzonen är hela Europa i svallning. Mest förnimmes denna naturligtvis i Frankrike och Belgien. England, som betraktar sig som fredens väktare, har mycket bestyr med att försöka åstadkomma förlikning.

Frankrike och Belgien, som betrakta Tysklands steg som ett direkt hot mot dem, fordra på det bestämdaste, att Tyskland skall draga tillbaka sina trupper, innan överhuvudtaget några förhandlingar med Tyskland kunna ifrågakomma.

Frankrike hotar t. o. m. att utträda ur Nationernas förbund, om ej dess fordringar respekteras. Med Frankrike skulle då följa Belgien, Rådsryssland, Rumänien, Tschecoslovakien och Jugoslavien.

**Meddelande.**

Onsdagen den 18 dennes kl. 7 e. m. talar dr Skielse om Norge å Svenska folkskolan Rütli 3. Föredraget belyses med ljusbilder.

Dr Skielse har vistats en längre tid i Estland och har hållit flera föredrag även i Tallinn både om Norge och Sverige.

**Lösning av kordsordsgåtan nr. 3.**

■	M	O	T	O	R	B	Å	T	■
O	■	■	E	M	Ä	N	■	■	U
S	U	S	■	■	■	■	H	U	T
O	T	T	O	■	H	A	■	T	P
C	H	O	K	L	A	D	■	D	L
K	Ö	■	E	U	L	A	L	I	A
R	G	■	T	T	■	M	A	K	T
A	G	A	■	■	■	■	G	A	T
D	■	■	O	D	L	A	■	■	A
■	V	Ä	S	T	E	R	Å	S	■

Den först öppnade rätta lösningen har insänts av Anders Grönman, Borrby, Wormsö. Priset Kr. 2:— erhålles genom ortsredaktören Gärdström.

E. Heisleri trükk, Pikk 41, Tallinn.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.  
A. Stahl.  
A. Aspelin.

Lokalredaktörer:

Vormsi, T. Gärdström.  
Noarootsi, V. Pöhl.  
Höbring, A. Vesterberg.  
Roslep, A. Bergman.

Rütli 3, Tallinn. Tel. 470-08

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

**Frankrike fordrar sanktioner.**

Då Tyskland genom sitt förfarande brutit Locarnofördraget och även mot Folkförbundets stadgar, anser man i Frankrike att sanktionsförfarande borde tillämpas även mot Tyskland.

**Kom ihåg Kulturfondens sparbössa!****Gudstjänster.**

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen den 15 mars (3:e söndagen i Fastan) kl. 11 fm. svensk högmässa pastor Hj. Pöhl från Wormsö. Söndagsskola.

Söndagen den 15 mars

Noarootsi kyrka kl. 10 Danell I händelse av lämplig väderlek företar pastordiak. Isacsson predikofärd till Osmussaar.

Midfastosöndagen den 22 mars: Noarootsi kyrka: kl. halv 11 estniska gossarnas konfirmation och första nattvardsgång. Danell.

Rosleps kapell kl. 10 fm. gudstjänst. Isacsson.

Ang. Marie Bebådelsedag lämnas senare meddelande.

Söndagen den 29 mars:

Noarootsi kyrka kl. 10 fm. svensk gudstjänst Isacsson.

Rosleps kapell kl. 10 fm. Danell.

Palmsöndagen den 5 april: Rosleps kapell kl. 10 fm. konfirmation. Nattvardsgång. Danell och Isacsson.